เราจะพบว่าสิ่งที่ "ดีที่สุด" เหมาะสมที่สุดในวันนี้ หากบริบทเปลี่ยนไปก็จะมีคำตอบที่ "ดีกว่า" ขึ้นมาแทนที่ได้ง่าย ๆ แม้แต่ในสถานการณ์เดียวกันก็ยังมีทางออกได้หลายทาง การศึกษาที่สอนให้ท่องจำและเชื่อโดยไม่สอนให้ "หยุดคิด" จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่สังคมถูกฉุดรั้งไว้ไม่ให้เดินไปข้างหน้า

Student: Stand up please. Good morning teacher.
Teacher: Good morning students, How are you today?
Student: I am ne thank you, and you?
Teacher: I am ne too, sit down.
Student: Thank you teacher.

คำทักทายภาษาอังกฤษที่เราคุ้นเคยของเด็กไทย ตั้งแต่ประถมจนกระทั่งมัธยมที่แสดงให้ถึงปัญหาบางอย่างของการศึกษาไทยที่ไม่ได้ทำให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ ขีดฆ่าจินตนาการ กำหนดคำถามและคำตอบแบบตายตัว หากใครไม่ตอบตามสิ่งที่ครูคิดหรือตามสิ่งที่หนังสือบอกคือผิด ระบบการศึกษาไทยกำลังผลิตซ้ำทางความคิด เป็นโรงงานผลิตหุ่นยนต์ที่มีรูปแบบเดียวกันให้ออกมาเดินอยู่ในสังคมตามแบบที่ผู้ใหญ่อยากให้เป็น โดยไม่ได้สอนให้เขาคิดหรือมีจินตนาการเป็นของตนเอง ไม่เคยพยายามเข้าใจในสิ่งที่เด็กเป็น ไม่สนใจบริบทของแต่ละบุคคล ใช้มาตรฐานเพียงหนึ่งเดียวของตนไปตัดสินว่าคนอื่นไม่ถูกต้อง ทำให้เด็กเบื่อ และไม่สนุกกับการเรียนหนังสือ จนไม่เห็นถึงความสำคัญของมันอีกต่อไป สิ่งเหล่านี้เป็นแรงบันดาลใจเริ่มแรกของผมที่อยากจะเข้ามาเป็นครู เพื่อสร้างเด็กที่ กล้าคิด คิดเป็น กล้าพูด และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และสนุกกับการเรียนรู้ รู้จักที่จะตั้งคำถาม และหาคำตอบที่ต่างไปจากเดิม

จนมาวันหนึ่งที่ผมได้ก้าวเข้ามาเป็นครูจริง ๆ ผมพบปัญหามากมายที่ผมไม่คิดว่าจะพบเจอ ซึ่งไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นแรงบันดาลใจ แต่อาจจะเรียกได้ว่าเป็นแรงกระตุ้น แรงผลักดัน

ตลอดเวลา 1 ปีที่ผ่านมา เพื่อการเป็นครูที่ดียิ่งขึ้น ผมต้องต่อสู้กับอุปสรรคและปัญหาที่เข้ามาฉุดรั้ง แน่นอนว่าแรงใจสำคัญที่ผลักดันให้ผมต้องพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้นไป คือ "นักเรียน" ที่เรียกผมว่า "ครู"

นักเรียนที่ผมเข้าไปสอน เป็นนักเรียนที่มีปัญหาด้านพื้นฐานทางความรู้ ผมได้พบนักเรียน ม.1 ในกรุงเทพฯ ที่ไม่สามารถท่อง A-Z ได้ นักเรียนที่ไม่สามารถเขียนชื่อ-นามสกุลตัวเองได้ นักเรียนที่มาโรงเรียนโดยที่ไม่เข้าใจว่ามาโรงเรียนทำไม ทำไมต้องเรียนหนังสือ เขาไม่รู้สึกและไม่เห็นว่ามันจะทำประโยชน์ให้กับชีวิตของเขาได้อย่างไร และเด็กที่ไม่รู้ว่าโตขึ้นไปจะเป็นอาชีพอะไร ไม่รู้แม่แต่ว่าเขาสามารถทำอะไรได้บ้าง นักเรียนเหล่านี้จึงมาโรงเรียนเพื่อนที่จะเล่น มาเจอเพื่อน มาทานอาหารฟรี บ้างก็มาโรงเรียนเพราะได้เงินจากพ่อแม่

นักเรียนในระดับชั้นที่ผมสอนกว่าครึ่ง มาจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว อาจจะขาดพ่อ บ้างก็ขาดแม่ หรือไม่ก็อยู่กับตายาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานรายได้ต่ำ ที่ต้องหาเช้ากินค่ำ ไม่มีเวลาดูแลอบรมสั่งสอน บางคนก็ถูกเลี้ยงดูด้วยความรุนแรงในครอบครัว จนเกิดปัญหาเด็กเสพติดความรุนแรง และแก้ปัญหาด้วยการใช้กำลังเป็นหลัก เพราะไม่รู้จักการยอมรับความคิดเห็นต่างกัน และอีกปัญหาที่สำคัญ ก็คือ "ยาเสพติด" ที่ไม่ว่ายุคสมัยใดเราก็ไม่สามารถขจัดมันไปให้หมดได้เสียที สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาในโรงเรียนที่ครูต้องเผชิญอยู่แทบทุกวัน

หลายครั้งที่ผมตั้งคำถามกับตัวเองว่า สิ่งที่ผมทำอยู่มันเปลี่ยนแปลงปัญหาต่าง ๆ ที่ผมเจอ มันสามารถสั่นสะเทือนระบบการศึกษาที่เราบอกว่ามันมีปัญหาได้หรือไม่ จนวันหนึ่งผมพบว่า สิ่งที่ผมทำมันเป็นจุดเริ่มต้น จาก 1 ไป 2 จาก 2 ไป 4 เหมือนกับปฏิกิริยานิวเคลียร์ฟิชชันที่แตกตัวเป็นลูกโซ่ ขยายเพิ่มปริมาณไปเรื่อย ๆ ผมพบว่าถ้าผมสอนเด็กได้ 1 คน อย่างน้อยเขาสามารถนำสิ่งที่ผมสอนส่งต่อให้เพื่อนได้อีก 2 คน คือ คนที่นั่งทางซ้ายและทางขวา ผมพยามยามเข้าใจเด็กทุก ๆ คน บางครั้งเหนื่อยจนไม่อยากสอน หลายครั้งที่ผมมีปัญหา นักเรียนในห้องจะถามว่า "ครูเป็นอะไร ทำไมหน้าเศร้าจัง" แสดงถึงความเป็นห่วง ที่เขาเริ่มมีให้ผม แสดงให้เห็นว่าบางสิ่งที่ผมทำ มันส่งไปถึงใจของกันและกันได้ "ครูปีหน้าจะตามไปสอนหนูไหม" "ต่อไปนี้ผมจะตั้งใจเรียนวิชาครู" คำกล่าวของเด็กนักเรียนที่พูดกับผม ล้วนเป็นแรงใจชั้นดีให้ผมก้าวต่อไป ไม่ยอมแพ้ เพื่อให้เด็กเหล่านี้ สนุกกับการใช้ชีวิตการเรียนและมีคนที่เข้าใจพวกเขา

เหตุการณ์ประจำวันหลายอย่างผมสามารถใช้สอนนักเรียนให้คิดและสร้างมุมมองที่หลากหลายได้ง่าย ๆ เช่น นักเรียนคนนึงมาโรงเรียนและลืมนำปากกามา จึงขอปากกาหนึ่งด้ามเพื่อพอให้ได้สอบในวิชาภาษาอังกฤษ ด้วยความเป็นคนขี้เกรงใจนักเรียนจึงขอเลือกปากกาของเพื่อนแท่งที่เก่าที่สุดและเหมือนว่าเพื่อนจะทิ้งแล้ว

"หลังใช้ปากกาเสร็จแล้วนักเรียนคนนั้นควรทำอย่างไร?" เป็นคำถามของผมที่ลองถามเด็ก ๆ ในชั้นเรียน เด็กในชั้นเรียนได้ฟังคำถาม ต่างคนต่างคิดคำตอบที่ตัวเองคิดว่าถูกต้อง บางคนหันไปปรึกษาเพื่อน บางคนตะโกนบอกเพื่อนดัง ๆ ให้รู้ว่า เขาคิดว่าควรทำอย่างไร ในที่สุดเด็กชายคนนึงก็ยกมือตอบ "นักเรียนควรนำปากกากลับไปคืนเพื่อนทันทีหลังจากที่ใช้เสร็จครับ" คำตอบนี้แสดงถึงความรับผิดชอบสูงสุด ดูเข้าท่า น่าจะเป็นคำตอบที่ดีที่สุด คุณครูชมเด็กชายว่าเป็นคำตอบที่ดี และขอฟังความคิดของเด็กคนอื่น ๆ บ้าง เด็กหญิงยกมือตอบบ้าง "นักเรียนคนนั้นควรซื้อปากกาด้ามใหม่ให้เพื่อน เพราะว่านำของเพื่อนมาใช้จนใกล้จะหมด และเพื่อให้เพื่อนรู้สึกดีกับเรา เราควรนำด้ามใหม่ไปให้เพื่อนค่ะ" เพื่อน ๆ ในห้องเห็นด้วยกับเด็กหญิงที่แสดงให้เห็นถึงความเอาใจใส่ และการถูกสั่งสอนให้ตอบแทนบุญคุณผู้อื่น อันนี้จึงฟังดูเข้าท่ากว่าคำตอบแรก เพราะปากกาที่ยืมมาก็เป็นปากกาเก่า บางทีเพื่อนอาจจะอยากได้แท่งใหม่ แล้วคราวหน้าเขาจะได้ให้เรายืมอีก เป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คุณครูชมเด็กหญิงว่ามีความคิดที่ดีมาก ทั้งห้องเรียนดูเหมือนจะพอใจกับคำตอบที่ถูกต้องทั้ง 2 ข้อจากเด็ก 2 คนนี้ แต่ก็ยังมีเด็กคนอื่นขอยกมือตอบบ้าง "ผมคิดว่าปากกาเก่า ๆ ที่เพื่อนให้ยืมอาจจะเป็นปากกาที่เพื่อนชอบและอยากเก็บไว้ ดังนั้นเราควรนำไปคืนพร้อมกับซื้อแท่งใหม่ให้เพื่อนไปด้วยครับ" พร้อมมีอีกเสียงตะโกนว่า "ทิ้งไปเลยก็ได้ครับ ไม่ใช้แล้ว"

นี่คือวัฒนธรรมในห้องเรียนที่ผมอยากให้เป็น ทุกปัญหามีคำตอบแต่คำตอบที่ถูกต้องนั้นมีได้หลายคำตอบ เราจะพบว่าสิ่งที่ "ดีที่สุด" เหมาะสมที่สุดในวันนี้ หากบริบทเปลี่ยนไปก็จะมีคำตอบที่ "ดีกว่า" ขึ้นมาแทนที่ได้ง่าย ๆ แม้แต่ในสถานการณ์เดียวกันก็ยังมีทางออกได้หลายทาง การศึกษาที่สอนให้ท่องจำและเชื่อโดยไม่สอนให้ "หยุดคิด" จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่สังคมถูกฉุดรั้งไว้ไม่ให้เดินไปข้างหน้า

สิ่งที่ผมจะยึดถือต่อไปคือทำให้ เด็ก ๆ เหล่านี้จะกล้าคิด กล้าพูด และรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็น "เด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า การที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีได้นั้นต้องเริ่มจากการปลูกฝังสิ่งดี ๆ ไว้ตั้งแต่เด็ก" ซึ่งปัจจัยสำคัญที่มีส่วนที่จะทำให้เด็กนั้นเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีได้หรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวเด็ก สิ่งสำคัญ คือ เลิกมองว่าเด็กทุกคนเหมือนกัน เด็กทุกคนต่างคนต่างมีความฝัน ไม่จำเป็นต้อง ออกมาเป็นเหมือนกัน เดินทางเดียวกัน ทุกคนมีความเป็นตัวของตัวเอง หยุดสร้าง หยุดใส่ความความคิด สร้างหุ่นยนต์กึ่งมนุษย์ในสังคมของเรา

ณัฐ พัฒนสิน (ครูนัตโตะ)
วิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนมัธยมวัดสุทธาราม

Teach For Thailand